

ACCOUNTANTSVERSLAG 2025

Gemeente Twenterand

Aan:

de raad van gemeente Twenterand
T.a.v. de heer Frensel
Postbus 67
6770 AB VRIEZENVEEN

Enschede, 30 juni 2026

Kenmerk:
1053139/MZ/RK/BN/rs/1668

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2025 van gemeente Twenterand gecontroleerd. Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag 2025. In dit verslag hebben wij de belangrijkste bevindingen en conclusies naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole opgenomen.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke wethouder en de ambtelijke organisatie. Op 22 juni 2026 hebben wij dit verslag besproken tijdens de bijeenkomst met uw auditcommissie.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente Twenterand bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Het boekjaar 2025 is na vele jaren het laatste jaar dat BDO voor u de jaarrekening heeft gecontroleerd. In ons laatste jaar als accountant kijken wij, ondanks enkele meer uitdagende momenten, terug op een goede en constructieve samenwerking met uw organisatie en medewerkers die zich aantoonbaar inzetten voor een solide beheersing van de organisatie. Wij hebben met plezier een bijdrage geleverd aan gemeente Twenterand.

Wij vertrouwen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

Digitaal ondertekend door:

Marleen Zoetman - Kiers
30 juni 2026 16:50 +02:00

M. Zoetman-Kiers RA
Partner BDO en extern accountant gemeente Twenterand

Inhoudsopgave

01

Dashboard
accountantscontrole

02

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

03

Resultaat & financiële
positie

04

Belangrijkste
bevindingen

05

Bijlagen

1. Dashboard accountantscontrole

1.1 Dashboard accountantscontrole

1.2 NSOB-rapport

1.1 Dashboard accountantscontrole (1/2)

Strekking controleverklaring

- ▶ Wij hebben bij de jaarrekening, inclusief rechtmatigheidsverantwoording, een goedkeurende controleverklaring verstrekt.
- ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 2.556.000.
- ▶ Het jaarverslag, inclusief de opgenomen informatie in de paragraaf bedrijfsvoering, is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ De WNT is nageleefd.
- ▶ Wij hebben de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage vastgesteld.

Fraude & continuïteit

- ▶ Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude.
- ▶ Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering voort te kunnen zetten.

Resultaat 2025

- ▶ Het resultaat 2025 na mutaties in reserves van gemeente Twenterand bedraagt € 0,7 miljoen negatief en ligt hiermee redelijk in lijn met de begroting. Het resultaat 2025 voor mutaties reserves wijkt wel aanzienlijk af van de begroting.
- ▶ Het positieve jaarresultaat wordt vooral veroorzaakt door incidentele meevallers. Hoewel het financiële beeld op de korte termijn positief is en het eerder voorziene ravijnjaar vooralsnog lijkt te zijn uitgesteld, is dit uitstel dus vooral toe te schrijven aan incidentele middelen. Het structurele financiële beeld op langere termijn is niet wezenlijk gewijzigd.
- ▶ Kijkend naar het verschil van saldo van baten en lasten tussen realisatie en begroting na wijziging wijkt dit ongeveer 4,1% (2024: 17,7%) af van de totale begrote lasten na wijziging. Op basis van deze en historische informatie en de relatief beperkte omvang van de begrotingsonrechtmatigheden, is een trend zichtbaar dat gemeente Twenterand (structureel) conservatief begroot. Op basis hiervan concluderen wij dat het voorspellend vermogen van de begroting na wijzigingen voor verbetering vatbaar is.

(x €1.000)	Werkelijk 2025	Begroting na wijzigingen 2025
Saldo van baten en lasten	5.379	-/- 161
Mutatie reserves	-/- 6.032	161
RESULTAAT	-/- 653	0

1.1 Dashboard accountantscontrole (2/2)

Rechtmatigheidsverantwoording

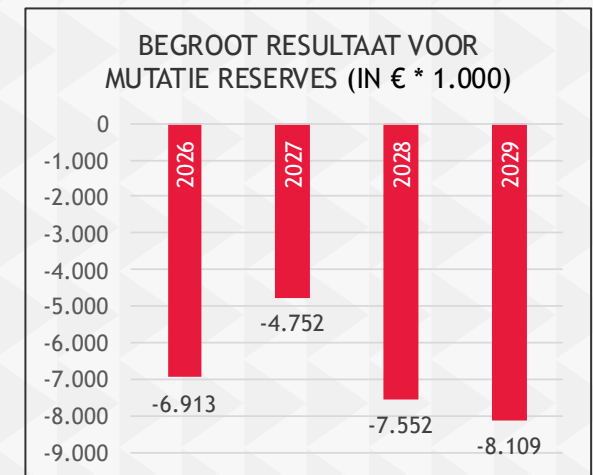
- ▶ Het college heeft in de rechtmatigheidsverantwoording een totaal van € 609.000 aan afwijkingen gerapporteerd.
- ▶ De door het college geconstateerde afwijkingen overschrijden de verantwoordingsgrens niet.
- ▶ Tevens zijn bevindingen boven de rapportagegrens toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Ontwikkelingen jaarrekening

- ▶ De bruto boekwaarde grondexploitatie is toegenomen van € 0,9 miljoen ultimo 2024 naar € 2,7 miljoen ultimo 2025. De stijging is voornamelijk te verklaren door het afsluiten van complex Kruidenwijk III en de daarmee samenhangende winstneming. In totaal is een winstneming van € 1,5 miljoen verantwoord over 2025.
- ▶ De onzekerheid ten aanzien van het sociaal domein (Wmo en Jeugd inclusief PGB), die inherent is aan de contractafspraken in het kader van Samen14, is voor 2025 marginaal lager dan in 2024 en bedraagt € 1,5 miljoen (2024: € 1,6 miljoen). De onzekerheid is met name te verklaren doordat voor deze bedragen geen productieverantwoordingen met goedkeurende controleverklaring zijn ontvangen op moment van afronden van onze werkzaamheden.

Uw financiële positie

- ▶ Uw score in onze landelijke benchmarkrapportage bedraagt een 8.
- ▶ Het weerstandsvermogen van gemeente Twenterand komt op basis van de jaarrekening uit op 6,9 en is volgens het GTK 2020 uitstekend te noemen.
- ▶ Volgens de begroting 2026 wordt vanaf 2026 tot en met 2029 cumulatief een negatief resultaat (vóór mutaties reserves) behaald van € 27,3 miljoen. Hiermee teert gemeente Twenterand de komende jaren in op het eigen vermogen.

1.2 NSOB-rapport

NSOB-rapport

In oktober 2025 is het NSOB-rapport 'Toegedekte politiek' gepubliceerd. Dit rapport schetst een zorgwekkende dynamiek binnen gemeente Twenterand, met patronen van toedekken, wegstijgen en een gebrek aan normregulatie. Dit leidt volgens het rapport tot een cultuur van sociale onveiligheid en mogelijke integriteitsrisico's. De in het rapport beschreven patronen kunnen een verhoogd risico vormen op onregelmatigheden in de financiële verantwoording. Bijvoorbeeld doordat besluiten niet volgens vastgestelde procedures tot stand komen, of doordat ongebruikelijke transacties onvoldoende worden gesignaleerd. Als controlerend accountant zijn wij verplicht dergelijke signalen mee te wegen in onze risicoanalyse.

Wij hebben dan ook als controleteam kennisgenomen van dit rapport en de daarin geïdentificeerde risico's geëvalueerd in relatie tot de jaarrekeningcontrole. Op basis hiervan hebben wij extra werkzaamheden uitgevoerd om de (fraude)risico's op afwijkingen in de financiële verantwoording en rechtmatigheid te mitigeren.

Deze extra werkzaamheden omvatten onder andere:

- ▶ Kritisch doornemen van de interne opvolging van het NSOB-rapport door de gemeente.
- ▶ Kritisch doornemen van notulen en overleggen van het college van B&W en de raad, om inzicht te krijgen in besluitvorming en mogelijke afwijkingen van vastgestelde procedures.
- ▶ Nagaan vaststellingen van de grootste vijf subsidies in 2025, inclusief toetsing op rechtmatigheid en naleving van interne regels.
- ▶ Kritisch beoordelen van omgevingsvergunningen, met aandacht voor afwijkingen van beleid en mogelijke belangenverstrengeling.
- ▶ Kritisch beoordelen van grondtransacties (aan- en verkopen), inclusief onderliggende besluitvorming en waarderingsgrondslagen.
- ▶ Kritisch beoordelen van onrechtmatigheden vanuit de aanbestedingen op mogelijke onregelmatigheden in de gunningsprocedure.

Met deze aanvullende werkzaamheden hebben wij beoogd de betrouwbaarheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van financiële handelingen te waarborgen, ondanks de in het NSOB-rapport gesignaleerde risico's op het gebied van cultuur en governance.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude(risico's) of vermoedens van materiële fraude(risico's). Dit betekent dat wij in de financiële verantwoording 2025 geen materiële afwijkingen hebben geconstateerd die herleidbaar zijn tot de in het NSOB-rapport beschreven dynamiek.

Wel merken wij op dat de door het NSOB gesignaleerde cultuur- en governancevraagstukken niet primair financieel van aard zijn en het risicoprofiel van de organisatie nadelig beïnvloeden. Gemeente Twenterand heeft nog een aantal vervolgstappen te zetten om de gewenste cultuurverandering tot stand te brengen. Wij bevelen de raad aan de voortgang hiervan actief te monitoren, mede omdat een robuuste bestuurscultuur een belangrijke randvoorwaarde vormt voor een betrouwbare financiële verantwoording in toekomstige jaren. Overigens merken wij op dat met betrekking tot de grootste vijf subsidieontvangers sprake is van verleend uitstel op de verantwoordingsplicht door gemeente Twenterand. Hierdoor hebben wij geen kennis kunnen nemen van deze verantwoordingen en de vaststellingen van deze subsidies.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Strekking controleverklaring

2.1 Strekking controleverklaring (1/2)

Strekking van de controleverklaring is goedkeurend

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de jaarrekening 2025. Dit betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2025 als van de activa en passiva per 31 december 2025 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld en de met de raad gemaakte afspraken hierover zijn nageleefd (zie ook verdere uitwerking in paragraaf 4.3).

Wij hebben controleverschillen met resultaatsimpact boven de rapporteringstolerantie geconstateerd die door de gemeente zijn gecorrigeerd in de jaarstukken. Deze controleverschillen zien toe op de mutaties in het eigen vermogen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar hoofdstuk 4.4.

Ook hebben wij een aantal presentatiecorrecties geconstateerd die zijn gecorrigeerd:

- ▶ Een aantal interne doorbelastingen van per saldo € 1.637.000 zorgden ervoor dat zowel de lasten als de baten hoger waren gepresenteerd dan werkelijk.

De volgende presentatiecorrectie is niet gecorrigeerd in de jaarstukken:

- ▶ Het verschil tussen de begrote en werkelijke personeelslasten van € 905.000 is volledig op het programma bedrijfsvoering verantwoord. Dit bedrag ziet echter toe op meerdere programma's en dient te worden verdeeld over de verschillende programma's.

Naast de gecorrigeerde controleverschillen en presentatiecorrectie is ook sprake van geconstateerde fouten en onzekerheden, die niet zijn gecorrigeerd in de jaarrekening. Deze zijn opgenomen in onderstaande tabel. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Wij concluderen dat de resterende niet-verwerkte controleverschillen en onzekerheden zowel individueel als gezamenlijk niet-materieel zijn voor de jaarrekening als geheel en hebben daarom een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid.

ONGECORRIGEERDE CONTROLEVERSCHILLEN EN ONZEKERHEDEN 2025

#	Omschrijving	Post/toelichting	Fouten en onzekerheden (in €)
1	Sociaal domein - Onzekerheden Jeugdzorg en Wmo ZIN en PGB (zie paragraaf 4.1)	Sociaal domein	1.539.000
			1.539.000
	Materialiteit (2% voor fouten en onzekerheden)		2.556.000
	Uitvoeringsmaterialiteit (65% van de materialiteit)		1.661.400
	Rapporteringstolerantie		100.000

2.1 Strekking controleverklaring (2/2)

De besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie of een risico omtrent het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties met verschillende personen binnen de organisatie. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties, mede aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse en de compliancevragenlijst, besproken met het management en de auditcommissie. Daarnaast nemen wij kennis van de door u opgenomen toelichtingen in de jaarstukken.

Hierbij hebben wij specifiek aandacht besteed aan de veronderstelling dat bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan. Wij hebben in onze controleverklaring melding gemaakt van de belangrijkste frauderisico's en hoe wij deze hebben geadresseerd. Tijdens de controle van boekjaar 2025 betroffen dat de volgende risico's:

- ▶ Het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers).
- ▶ Het risico op bewuste beïnvloeding door bestuur of management op overige zaken als gevolg van de uitkomsten van het NSOB-rapport (zie ook paragraaf 1.2)

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de frauderisico's verwijzen wij naar onze controleverklaring 2025. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor materiële fraude(risico's) of vermoedens van materiële fraude(risico's).

De inschatting van het college om risico's uit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen achten wij aanvaardbaar

Op basis van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet kunnen gemeenten bij langdurige financiële tekorten een beroep doen op een extra uitkering uit het gemeentefonds. Omdat de omvang van het gemeentefonds hierdoor niet wijzigt betalen andere gemeenten daar dus aan mee. Om die reden moeten gemeenten aan allerlei voorwaarden voldoen om deze aanvullende uitkering te kunnen ontvangen. Maar in principe kunnen gemeenten hierdoor niet failliet gaan. Het gevolg hiervan is dat crediteuren en andere stakeholders nooit benadeeld kunnen worden door een faillissement. Desalniettemin is de financiële positie vanuit het perspectief van raadsleden van belang en moet het college van burgemeester en wethouders inzicht geven in hoeverre de gemeente in staat is om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Met de invoering van de aangepaste Nederlandse Standaard 700 dienen accountants voor gemeenten in hun controleverklaringen bij jaarrekeningen naast fraude te rapporteren over de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het college van burgemeester en wethouders over de gehanteerde uitgangspunten om de normale bedrijfsvoering voort te kunnen zetten.

Voor een nadere uiteenzetting van onze controleaanpak ten aanzien van de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie verwijzen wij naar onze controleverklaring 2025.

3. Resultaat & financiële positie

3.1 Begroting versus realisatie

3.2 Ons beeld van uw financiële positie

3.1 Begroting versus realisatie (1/2)

Realisatie versus gewijzigde begroting

In het hieronder opgenomen overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

OVERZICHT REALISATIE 2025 (x 1.000)			
Omschrijving	Realisatie (in €)	Begroting na wijziging (in €)	Verschil (in €)
Saldo van baten en lasten	5.379	-/- 161	5.540
Mutaties in reserves	-/- 6.032	161	-/- 6.193
RESULTAAT	-/- 653	0	-/- 653

Het resultaat 2025 na mutaties in reserves van gemeente Twenterand bedraagt € 0,7 miljoen negatief. In de begroting na wijziging was uitgegaan van een resultaat na mutaties in reserves van nihil.

Voor de duiding van de ontwikkeling van het resultaat is het goed om de ontwikkeling van het saldo van baten en lasten vóór mutaties in reserves te analyseren. Het saldo van baten en lasten bepaalt immers de ‘winst’ (of ‘verlies’) van het betreffende jaar. Het eigen vermogen stijgt (of daalt) met de omvang van het saldo van baten en lasten vóór mutaties in reserves. Het resultaat 2025 vóór mutaties in reserves bedraagt € 5,4 miljoen positief. Dit is € 5,6 miljoen hoger dan het verwachte resultaat vóór mutaties in reserves vanuit de begroting na wijziging van € 0,2 miljoen negatief.

In toelichting op de programmarekening 2025 van de jaarstukken wordt per programma een analyse weergegeven van de verschillen tussen de begroting en de realisatie 2025. Het positieve jaarresultaat wordt vooral veroorzaakt door incidentele meevallers. Hoewel het financiële beeld op de korte termijn positief is en het eerder voorziene ravijnjaar vooralsnog lijkt te zijn uitgesteld, is dit uitstel dus vooral toe te schrijven aan incidentele middelen. Het structurele financiële beeld op langere termijn is niet wezenlijk gewijzigd.

Wij willen daarom nogmaals het belang van een voorzichtig financieel beleid en het onderscheiden van incidentele meevallers van structurele verbeteringen benadrukken. Het huidige positieve beeld biedt ‘lucht’ op de korte termijn, maar vraagt om alertheid richting de jaren na 2026 om te voorkomen dat de financiële problemen op termijn juist toenemen.

3.1 Begroting versus realisatie (2/2)

Voorspellend vermogen

Het resultaat 2025 vóór mutaties in reserves wijkt ongeveer 4,1% (2024: 17,7%) af van de totale begrote lasten na wijziging. Hierbij wordt het percentage ten aanzien van 2024 sterk beïnvloed door de verkoop van de aandelen van Twence voor circa € 8,6 miljoen.

Een deel van de verschillen is onvermijdelijk (bijvoorbeeld door externe gebeurtenissen die pas laat in het jaar bekend werden), tegelijkertijd zijn afwijkingen mogelijk ook structureel, mede gezien de relatief beperkte omvang van de begrotingsonrechtmatigheden. Als iets structureel is, dan zien wij dat kosten jaarlijks lager uitvallen dan begroot. Dit vraagt een scherpe blik: waren wij te voorzichtig bij het ramen, of is in de uitvoering iets niet volledig gerealiseerd?

Een belangrijk aandachtspunt hierbij is onderuitputting van budgetten. Waarom besteden wij niet wat wij begroot hebben? Dat kan twee dingen betekenen:

- ▶ De gestelde doelen zijn wél gehaald, maar met minder middelen dan begroot. In dat geval is efficiënter gewerkt dan gedacht en kan het budget mogelijk omlaag bij een volgende begroting.
- ▶ De doelen zijn niet (volledig) gehaald of bleken te ruim geformuleerd. In dat geval blijft de opgave (deels) liggen en moet óf de doelstelling strakker worden gedefinieerd, óf de uitvoering worden verbeterd zodat het budget daadwerkelijk wordt ingezet voor het beoogde resultaat.

Het is voor de raad van groot belang dit onderscheid te kennen, want het zegt iets over de doelmatigheid en doeltreffendheid van de besteding. Heeft gemeente Twenterand zijn doelen goedkoper bereikt, of zijn doelen niet volledig waargemaakt? Die vraag is essentieel voor het beoordelen van de begroting en het resultaat.

Door kritisch te leren van afwijkingen, zowel meevallers als tegenvallers, kan gemeente Twenterand haar begroting steeds nauwkeuriger maken. Dit vergroot het voorspellend vermogen en daarmee de geloofwaardigheid van de begroting. De raad krijgt dan tijdig inzicht als bijsturing nodig is, en komt bij de jaarrekening niet voor onverwachte verrassingen te staan.

3.2 Ons beeld van uw financiële positie (1/3)

Inleiding

Schijn bedriegt: positieve cijfers verhullen structurele uitdagingen. Dat is de titel van ons benchmarkonderzoek gemeenten dat wij in januari 2026 hebben uitgebracht over de financiële positie van gemeenten. Wij concluderen hierin dat de meeste gemeenten over 2024 een positief resultaat hadden (per saldo € 2,0 miljard) terwijl voor de komende vijf jaren grote tekorten worden verwacht (over vijf jaar totaal voor alle gemeenten € 2,0 miljard).

Dit is voornamelijk het gevolg van de gewijzigde financieringssysteem vanuit het Rijk, wat leidt tot een zogenoemd 'Ravijn'. Ook bij gemeente Twenterand zien wij dit terug. Volgens de begroting 2026 wordt tot en met 2029 cumulatief een negatief resultaat (vóór mutaties reserves) behaald van € 27,3 miljoen. In de grafiek hiernaast zijn de resultaten per jaar inzichtelijk gemaakt.

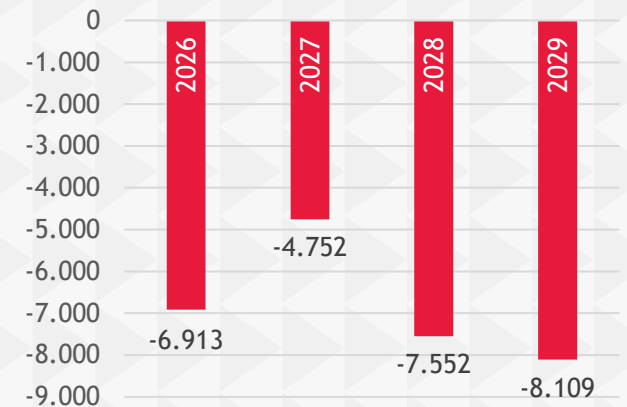
Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden geschetst van de financiële positie van gemeente Twenterand. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling van) uw financiële positie. Hiernaast en op de volgende pagina's vindt u een nadere toelichting op de ratio's van gemeente Twenterand.

Uw score in onze landelijke benchmarkrapportage over 2024 en programmabegroting 2026

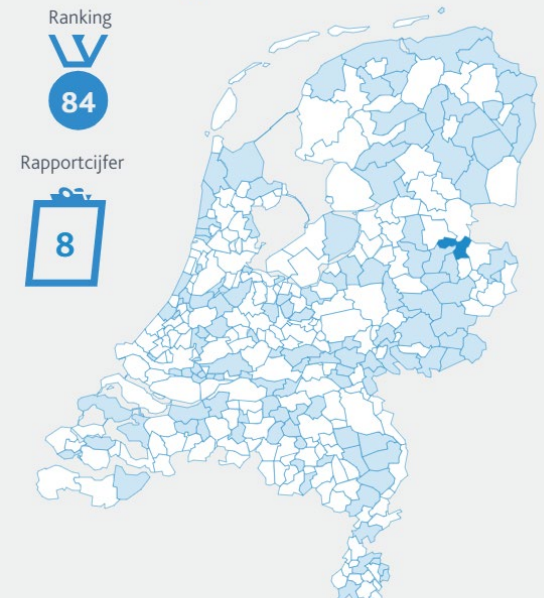
Vanuit hun taak als financieel toezichthouder hebben de twaalf provincies een gemeenschappelijk financieel toezichtkader opgesteld. In dit GTK 2020 zijn signaleringswaarden opgenomen voor de financiële kengetallen zoals opgenomen in het jaarverslag van gemeente Twenterand. Wij hebben deze signaleringswaarden als basis gebruikt voor het bepalen van uw score en dus financiële positie. Hierbij is de jaarrekening 2024 en de programmabegroting 2026 gehanteerd. Indien gemeente Twenterand voor de komende jaren (2026 tot en met 2029) per saldo een negatief resultaat begroot (en inteert op het eigen vermogen), beïnvloedt dit de score. Een uitwerking van deze systematiek beschrijven wij in onze [BDO-Benchmark Nederlandse Gemeenten](#).

BEGROOT RESULTAAT VOOR
MUTATIE RESERVES (IN € * 1.000)

< 2024 >

Groottecategorie 25.000 - 50.000

Ranking 2023

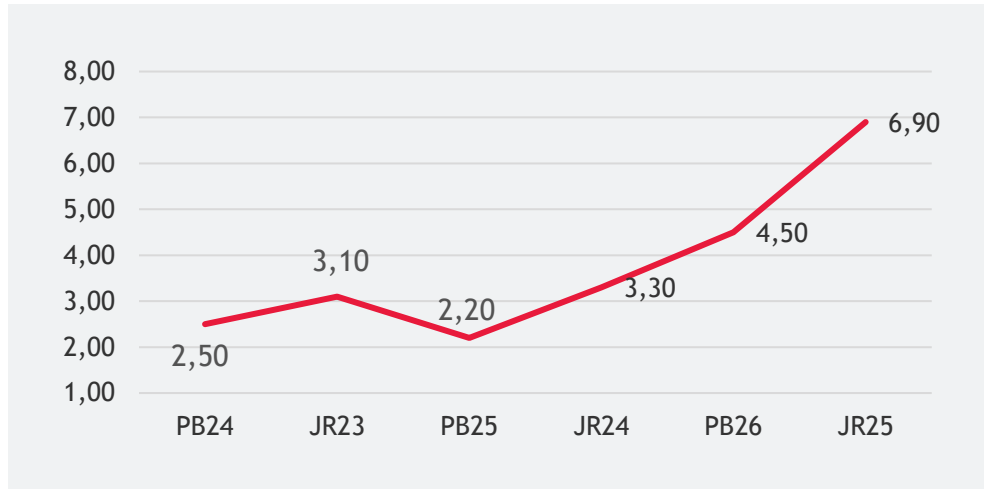
Positie t.o.v. 2023

76

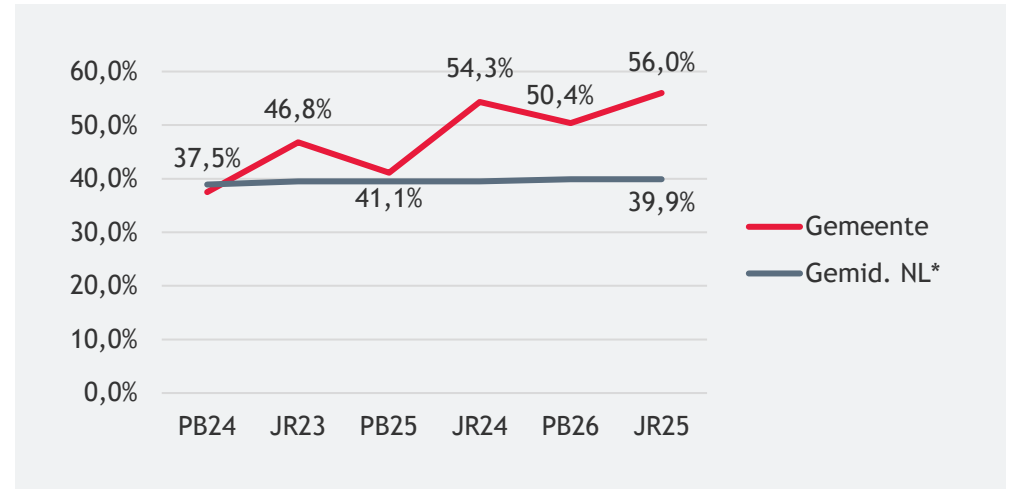
▼ Gedaald

3.2 Ons beeld van uw financiële positie (2/3)

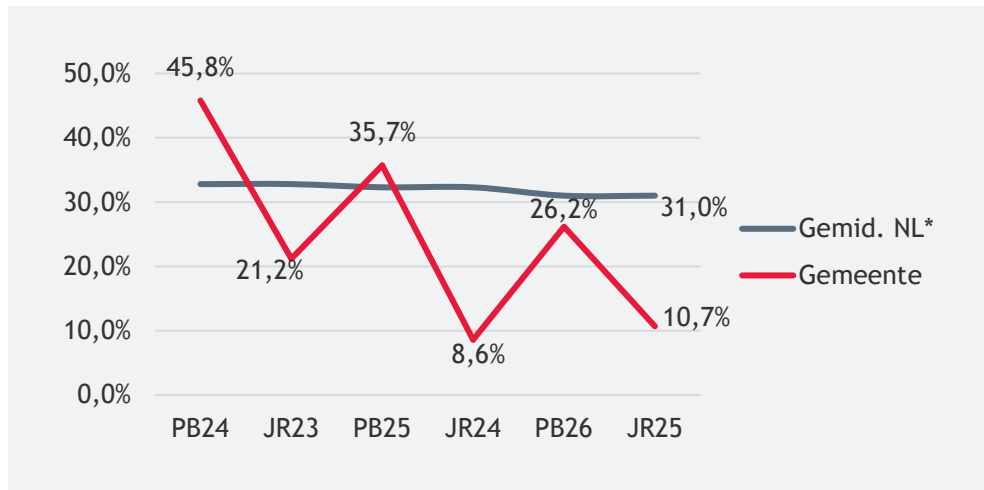
RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

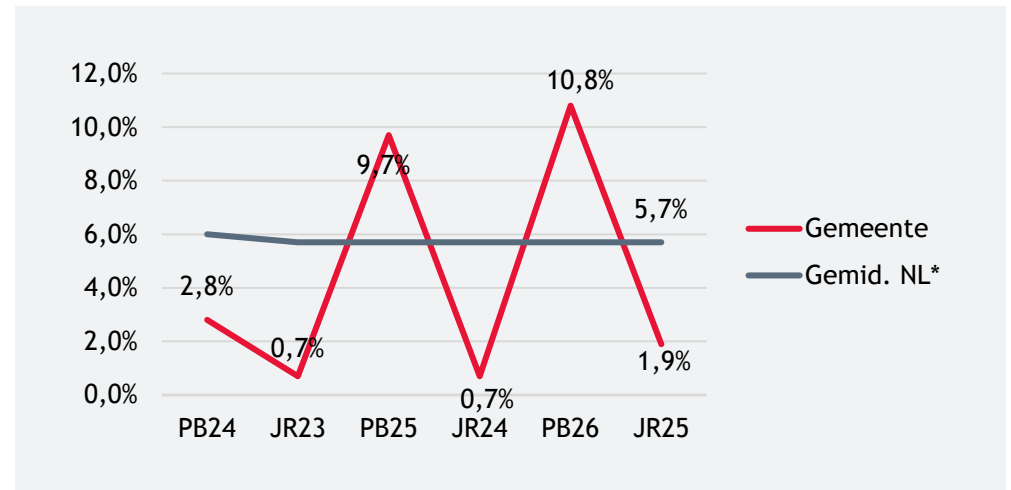
SOLVABILITEITSRATIO

NETTO SCHULDQUOTE

RATIO GRONDEXPLOITATIE

* De bron voor de gemiddelden NL betreft het gemiddelde voor gemeenten op basis van [BDO-Benchmark Nederlandse Gemeenten](#).

3.2 Ons beeld van uw financiële positie (3/3)

Op deze pagina vindt u een nadere toelichting op de ratio's van gemeente Twenterand.

Weerstandsvermogen

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 33,2 miljoen (2024: € 22,1 miljoen). In het weerstandsvermogen ultimo 2025 is een bedrag van € 23,7 miljoen (2024: € 13,4 miljoen) meegeteld van vrij aanwendbare bestemmingsreserves. In geval van calamiteiten is het mogelijk om een deel van deze reserves een andere aanwending te geven. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. Gemeente Twenterand heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 4,8 miljoen (2024: € 6,6 miljoen). Het weerstandsvermogen van gemeente Twenterand is volgens het GTK 2020 uitstekend te noemen. Hierbij is het van belang het weerstandsvermogen, zoals ook in de 'paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing' in de jaarstukken benoemd, "te beschouwen in de context van de financiële problematiek die op gemeenten afkomt, zoals de complexe taken die naar gemeenten toekomen en de naderende ravijnjaren".

Solvabiliteit en netto schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2025 56,0% (2024: 54,3%). Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter gemeente Twenterand in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen.

De netto schuldquote bedraagt 10,7% (2024: 8,6%). De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

Zowel de solvabiliteit als de netto schuldquote laten een positieve ontwikkeling zien ten opzichte van de signaleringswaarden volgens het gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK 2020).

Ratio grondexploitatie

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van gemeente Twenterand bedraagt 1,9% (2024: 0,7%) en is daarmee licht gestegen in vergelijking met voorgaand jaar. De ratio grondexploitatie is ruim < 20% en is het minst risicovol te noemen volgens het GTK 2020.

Structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit

De structurele exploitatieruimte bedraagt in 2025 5,3% (2024: 4,1%). De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre een gemeente in staat is de eigen lasten te dragen. Hierbij geldt dat hoe hoger het percentage is, hoe beter een gemeente in staat is haar structurele lasten te dragen. Gemeente Twenterand is in staat haar structurele lasten te dragen. De ratio is > 0% en is het minst risicovol te noemen volgens het GTK 2020.

De belastingcapaciteit van gemeente Twenterand is 94,0% (2024: 98,3%). De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de belastingdruk zich in een gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Hiervoor geldt hoe lager, hoe beter. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Bij gemeente Twenterand is sprake van een daling, de belastingcapaciteit zit ultimo 2025 onder het landelijk gemiddelde.

4. Belangrijkste bevindingen

4.1 Sociaal domein

4.2 Ontwikkeling grondexploitaties

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording

4.4 Overige bevindingen jaarrekening

4.5 BBV, WNT en SiSa

4.6 Belangrijke schattingsposten

4.1 Sociaal domein

Jeugdzorg ZIN

Ten aanzien van de Jeugdzorg heeft gemeente Twenterand via Samen14 de zorg ingekocht en instellingen gecontracteerd. De productieomvang van Jeugdzorg ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2025 circa € 16,9 miljoen. Met betrekking tot de lasten inzake Jeugdzorg vraagt gemeente Twenterand om een controleverklaring bij de productieverantwoording op basis van het landelijk protocol. Uit onze controle blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht.

Van een aantal zorginstellingen is geen controleverklaring ontvangen. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij gemeente Twenterand, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de over 2025 ontvangen controleverklaringen en de ontvangen bestuursverklaringen ramen wij het bedrag van deze resterende onzekerheid in totaliteit op € 0,6 miljoen (2024: € 1,0 miljoen).

Wmo ZIN

De productieomvang van Wmo ZIN bij zorginstellingen bedraagt in 2025 circa € 9,5 miljoen. Voor deze variant geldt dat, net zoals bij de Jeugdzorg ZIN, sprake is van een onzekerheid omtrent de geleverde prestatie. Uit de ontvangen verantwoordingen van zorginstellingen blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle-informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Uitgaande van de interne beheersing op het proces van beschikkingen tot en met betalingen bij gemeente Twenterand, de ervaringen uit voorgaande jaren, de uitkomsten van de over 2025 ontvangen controleverklaringen, ramen wij het bedrag van de resterende onzekerheid in totaliteit op circa € 0,8 miljoen (2024: € 0,5 miljoen).

Persoonsgebonden budgetten (PGB)

De SVB toetst niet op levering van de zorg. Hierdoor is sprake van een onzekerheid. Gemeente Twenterand verkrijgt echter zekerheid door intern ingerichte processen, zoals het toekenningsproces en de controles op betalingen, waardoor deze onzekerheid deels teniet wordt gedaan. Tevens verkrijgt de gemeente aanvullende zekerheid vanwege de ontvangsten van het CAK. Op basis van het zekerheidspercentage dat gemeente Twenterand hierdoor verkrijgt, zijn de onzekerheden voor PGB bepaald op € 0,1 miljoen (2024: € 0,1 miljoen).

Wijziging grens productieverantwoording

Wij wijzen erop dat de grenzen voor de plicht tot het afgeven van een accountantsverklaring bij productieverantwoordingen in de komende jaren worden verhoogd. Voor verslagjaar 2025 is de grens verhoogd naar € 200.000 en voor verslagjaar 2026 wordt dit verder verhoogd naar € 300.000. Dit betekent dat bij kleinere zorgaanbieders in toenemende mate geen externe controleverklaring meer beschikbaar zal zijn ter onderbouwing van de prestatielevering.

Deze ontwikkeling vraagt, zowel in het kader van de controle als vanuit de verantwoordelijkheid van gemeente Twenterand zelf, nadere aandacht voor de wijze waarop wordt vastgesteld dat gefactureerde zorg daadwerkelijk is geleverd. Dit geldt temeer omdat onzekerheden sinds de wijziging van de BADO en het BBV met ingang van verslagjaar 2025 niet langer afzonderlijk worden beoordeeld, maar worden opgeteld bij fouten.

De onzekerheden in het sociaal domein bij gemeente Twenterand beslaan in 2025 2% van de totale lasten. De impact van de verdere verhogingen is lastig in te schatten. Daarom achten wij het van belang dat gemeente Twenterand proactief blijft investeren in de interne beheersing rondom prestatielevering binnen de Wmo en Jeugdzorg, zodat ook bij het wegvallen van een deel van de externe controleverklaringen voldoende zekerheid kan worden verkregen over de rechtmatigheid en daadwerkelijke levering van zorg.

4.2 Ontwikkeling grondexploitaties (1/2)

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, stikstofproblematiek, bouwvrijstelling, fluctuatie verkoopprijzen, rente-effecten), die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten, hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- ▶ **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- ▶ **Programming:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- ▶ **Prijs:** is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gechallengeed. De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2025 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Gemeente Twenterand benoemt in haar jaarverslag de huidige wetgeving met betrekking tot stikstof als bedreiging. Twenterand heeft te maken met een aantal grote Natura 2000-gebieden in de omgeving. Momenteel is nog geen sprake van concrete vertragingen van de grondexploitaties.

Winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. In de notitie Grondexploitatie is opgenomen dat voor winstneming de Percentage of Completion (POC) methode geldt: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd dient tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitaties winst te worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen die aan het project zijn verbonden naar de gemeente zullen toevloeien. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Voor de grondexploitaties van gemeente Twenterand heeft deze methode geresulteerd in een winstneming van circa € 1,5 miljoen.

4.2 Ontwikkeling grondexploitaties (2/2)

Schattingselement in de grondexploitatie en voorspellend vermogen

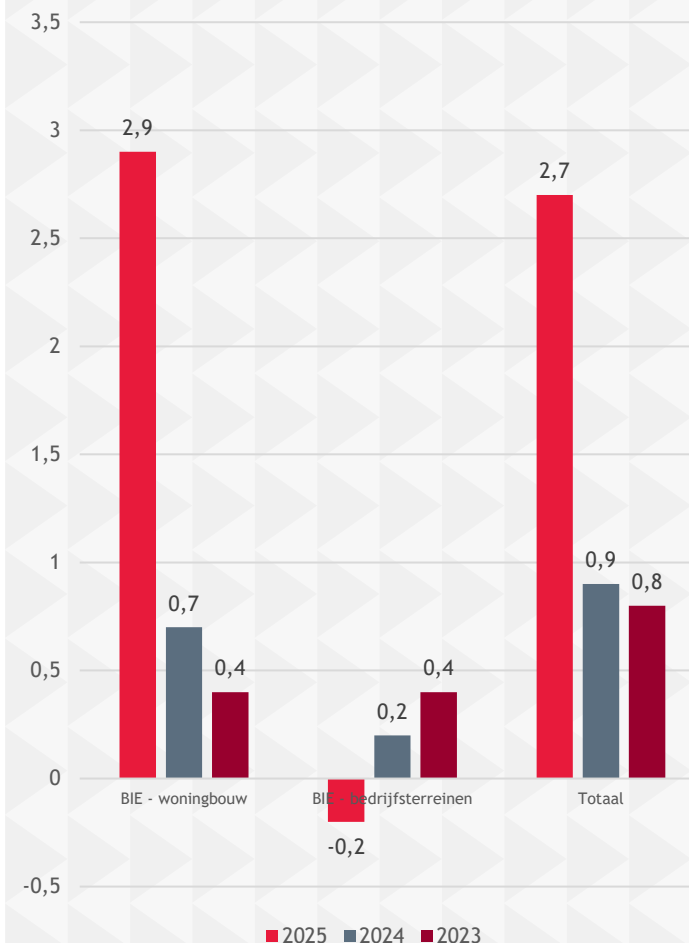
Een uitsplitsing van de bouwgronden in exploitatie naar soort project is in bijgaand schema weergegeven. Uit onze controle blijkt dat de boekwaarde van de exploitaties rondom woningbouw fors is toegenomen, voornamelijk door het afsluiten van complex Kruidenwijk III. Wij constateren daarmee een substantieel deel van de begrote kosten niet tot realisatie is gekomen, hetgeen duidt op een voorzichtige inschatting van kosten. Ook bij andere projecten zien wij signalen dat kosten mogelijk conservatief worden geraamd, met een positief effect op het resultaat. Daarnaast constateren wij dat ervaringen uit afgeronde of lopende projecten beperkt worden benut bij het opstellen en actualiseren van andere grondexploitaties. Wij adviseren het proces van ramingen en actualisaties te versterken door systematisch terug te kijken naar gerealiseerde afwijkingen (backtesting) en deze inzichten actief te betrekken bij nieuwe en lopende projecten. Hiermee kan het voorspellend vermogen worden vergroot en ontstaat een meer consistente en realistische onderbouwing van de grondexploitaties.

Kostentoerekening grondexploitatie

In voorgaande jaren is geconstateerd dat de toerekening van aanvullende lasten aan de verschillende grondexploitaties, gebaseerd op schaalgrootte, mogelijk niet in alle gevallen een juiste weergave gaf van de feitelijke inzet per project. Daarbij werd onderkend dat deze verdelingssystematiek kon leiden tot een minder nauwkeurige allocatie van kosten, mede doordat de daadwerkelijke benodigde inzet per project kan variëren, bijvoorbeeld afhankelijk van de fase waarin een project zich bevindt of specifieke omstandigheden zoals geschillen of planologische procedures. Ook werden geen personele lasten verdeeld naar nog te vestigen grondexploitaties terwijl daar wel voorbereidende werkzaamheden voor verricht werden.

Voor het verslagjaar is deze situatie echter niet langer van toepassing. De toerekening van kosten is herzien en sluit in voldoende mate aan bij de feitelijke inzet en verwachtingen per (nog te vestigen) project. Deze verdeling kan verbeterd worden door de werkelijke inzet met een tijdsregistratie bij te houden.

ONTWIKKELING NETTO BOEKWAARDE
GRONDEXPLOITATIES 2025-2024-2023
(x € 1 miljoen)

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording (1/3)

Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft en toereikend is onderbouwd.

Status wijziging wet- en regelgeving

Naar aanleiding van de wijzigingen in het BBV is vanaf boekjaar 2025 het maximum van de door de raad vastgestelde verantwoordingsgrens naar 2% gewijzigd (dit was 3%). De omvangsbasis van de verantwoordingsgrens is gewijzigd naar de totale lasten, exclusief de toevoegingen aan de reserves.

Strekking van de rechtmatigheidsverantwoording van gemeente Twenterand

De raad van gemeente Twenterand heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 2% van de totale lasten exclusief toevoegingen aan de reserves en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 2.556.000. Onze materialiteit voor de jaarrekeningcontrole is gelijk aan deze verantwoordingsgrens.

Blijkens de rechtmatigheidsverantwoording stelt het college van gemeente Twenterand vast dat de omvang van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 609.000 bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens.

In de onderstaande tabel zijn de door het college gerapporteerde afwijkingen als volgt samengevat:

BEVINDINGEN IN HET KADER VAN RECHTMATIGHEID			
Onrechtmatigheden	Acceptabel (in €)	Niet-acceptabel (in €)	Totaal afwijkingen en onduidelijkheden (in €)
Voorwaardencriterium	0	559.000	559.000
Begrotingscriterium	50.000	0	50.000
Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium	0	0	0
TOTAAL	50.000	559.000	609.000
Verantwoordingsgrens (2%)	2.556.000		
Rapportagegrens	100.000		

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording (2/3)

Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft en toereikend is onderbouwd.

Rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

Het is onze rol om de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2025 van gemeente Twenterand te controleren. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in uw jaarrekening een getrouw beeld geeft. Onze controle richt zich op het bepalen of de opsomming van de onrechtmatigheden door het college toereikend is onderbouwd. De rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening richt zich op een drietal criteria die wij hieronder nader hebben toegelicht. Voor de SiSa-bijlage heeft het college negen rechtmatigheidscriteria in acht genomen. Hierbij stellen wij vast of de rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld in overeenstemming met de afspraken die gemaakt zijn tussen de raad en het college. Deze afspraken zijn vastgelegd in het normenkader van gemeente Twenterand.

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de organisatie toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd om de opsomming van de onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording te onderbouwen.

De paragraaf bedrijfsvoering is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen

De paragraaf bedrijfsvoering is onderdeel van het jaarverslag. Wij hebben deze paragraaf gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze paragraaf materiële afwijkingen bevat. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de paragraaf bedrijfsvoering verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

Gemeente Twenterand heeft gerapporteerd over de naleving van niet-financiële onrechtmatigheid in het kader van de wet Fido. Deze normen worden door de gemeente nageleefd.

Voorwaardencriterium

Het college toetst bij de uitvoering van haar controlewerkzaamheden of bij de uitvoering van financiële beheershandelingen binnen de geldende wet- en regelgeving is gehandeld. De relevante wet- en regelgeving is tussen het college en de raad afgestemd door middel van het normenkader. Het voorwaardencriterium is met name relevant bij de processen:

- ▶ Subsidieverstrekingen;
- ▶ Participatiewet; en
- ▶ Aanbestedingen.

Indien is vast komen te staan dat de gemeente niet aan het voorwaardencriterium heeft voldaan, is sprake van een onrechtmatigheid.

Europese aanbestedingen

In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording 2025 heeft het college de juiste toepassing van de Europese aanbestedingsrichtlijnen gecontroleerd aan de hand van een zogenaamde spendanalyse. Over 2025 blijken uit de spendanalyse onrechtmatigheden ad € 559.000 (2024: € 532.000).

4.3 Rechtmatigheidsverantwoording (3/3)

Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft en toereikend is onderbouwd.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium richt zich op het budgetrecht van de raad. Overschrijdingen van de lasten en overschrijdingen van investeringsbudgetten (kredieten) zijn op basis van de Gemeentewet onrechtmatig.

Bij gemeente Twenterand is vastgesteld dat, met uitzondering van overschrijdingen op investeringskredieten (€ 50.000), geen sprake is van begrotingsonrechtmatigheden. Overschrijdingen van baten en/of onderschrijdingen van lasten en baten zijn tijdig aan de raad voorgelegd en hebben, conform de afspraken zoals vastgelegd in de financiële verordening, geleid tot passende begrotingswijzigingen. Daarmee zijn deze afwijkingen als rechtmatig aan te merken.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Als laatste dient het college een uitspraak te doen over de naleving van bepalingen die in wet- en regelgeving zijn opgenomen met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Hiervoor stelt het college vast welke verplichte handhaving noodzakelijk is en welke maatregelen binnen de gemeente genomen zijn om dit te kunnen uitvoeren. Tevens stelt het college vast of de getroffen maatregelen werken. Indien geconstateerd wordt dat beleid niet bestaat of niet wordt nageleefd dan wordt dit toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Alleen daadwerkelijke afwijkingen als gevolg van misbruik worden opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering. Gemeente Twenterand heeft een geformaliseerd M&O-beleid, conform de rechtmatigheidsvoorschriften van VNG, Divosa en het Ministerie van SZW.

4.4 Overige bevindingen jaarrekening (1/2)

Begrotingssubsidies

Een begrotingssubsidie is een subsidie voor activiteiten die maar door één of heel weinig partijen uitgevoerd kunnen worden. Uit de jurisprudentie over begrotingssubsidies volgt dat deze uitsluitend kunnen worden verleend indien op basis van objectieve, toetsbare en redelijke criteria vaststaat dat redelijkerwijs slechts één serieuze gegadigde voor de te subsidiëren activiteit in aanmerking komt. In een dergelijk geval is een beperkte mededingingsprocedure toelaatbaar. Dit vereist een voorafgaande en transparante bekendmaking van het voornemen tot subsidieverlening, waarbij dit voornemen ten minste acht weken voorafgaand aan het subsidiebesluit openbaar wordt gemaakt. Daarnaast dient deugdelijk te worden gemotiveerd waarom de beoogde subsidieontvanger als enige serieuze gegadigde wordt aangemerkt.

Gemeente Twenterand heeft voor het subsidiejaar 2025 vastgesteld dat het hiervoor beschreven risico bij begrotingssubsidies beperkt van omvang is. Voor het subsidiejaar 2026 zal nader worden onderzocht in hoeverre en onder welke voorwaarden begrotingssubsidies binnen de gemeentelijke subsidieverstreking passend en rechtmatig kunnen worden toegepast.

Incidentele subsidies

In de uitspraak is bevestigd dat incidentele subsidies slechts in beperkte en uitzonderlijke gevallen kunnen worden verleend. Voor toepassing van deze grondslag is doorslaggevend dat sprake is van een onvoorzien en onverwacht project. Het dient te gaan om een activiteit met een bijzonder en naar haar aard eenmalig karakter, die niet reeds voorzienbaar was binnen bestaand beleid of lopende voorbereidingen. Indien een project gedurende langere tijd in voorbereiding is, onderwerp is van bestuurlijk overleg of past binnen vastgesteld beleid, ontbreekt het incidentele karakter en kan geen incidentele subsidie worden verleend.

4.4 Overige bevindingen jaarrekening (2/2)

Mutaties reserves niet altijd juist bepaald

Vanuit onze controle van de mutaties van de reserves volgt dat bij een aantal reserves de mutatie niet juist is bepaald en verantwoord. Voor de betreffende mutaties ontbreekt een raadsbesluit in het boekjaar, terwijl dit een noodzakelijke onderbouwing vormt. Hierbij merken wij aanvullend op dat de nota reserves en voorzieningen in 2025 door gemeente Twenterand is gewijzigd. Als gevolg hiervan vereisen een aantal mutaties, die voorheen door het college konden worden vastgesteld, nu (weer) een raadsbesluit. In totaal is sprake van een vijftal (deels) onjuiste mutaties, waarbij de dotaties voor een bedrag van € 1.690.000 te hoog zijn verantwoord en de onttrekkingen voor een bedrag van € 1.382.000 te hoog zijn verantwoord. Wij hebben deze bedragen opgenomen in hoofdstuk 2.1 als controleverschillen. Gemeente Twenterand heeft dit controleverschil aangepast in de jaarstukken.

Liquide middelen - kasbeheer

Tijdens onze controle constateren wij dat de interne beheersing rondom de kas beperkt is ingericht, met name door het ontbreken van voldoende functiescheiding en onafhankelijke controle op kasmutaties. Gegeven het aantal en de omvang van de kastransacties leidt dit tot een verhoogd risico op onjuistheden en onregelmatigheden. Wij adviseren het kasproces verder te standaardiseren en waar mogelijk te automatiseren, bijvoorbeeld door over te gaan op digitale afhandeling van ontvangsten en verwerking van kasmutaties in het financiële systeem. Hiermee kan de kwetsbaarheid van fysieke mutaties worden verminderd en de beheersing worden versterkt.

Toelichting meerjarige contracten in de jaarrekening

In art. 52 BBV is opgenomen dat in de jaarrekening “belangrijke financiële verplichtingen” dienen te worden gepresenteerd onder de ‘niet uit de balans blijken verplichtingen’. Wat exact “belangrijke financiële verplichtingen” zijn, wordt niet nader benoemd. Bij onze controle van 2021 inzake de volledigheid van de niet uit de balans blijken verplichtingen is gebleken dat gemeente Twenterand geen geformaliseerd beleid heeft inzake welke contracten dienen te worden toegelicht in de jaarrekening. Wij hebben hierover in 2021 gerapporteerd. Tot op heden is dit beleid nog niet gerealiseerd. Wij raden aan hiervoor beleid te formaliseren zodat transparant is welke financiële verplichtingen toegelicht moeten worden in de jaarrekening.

Omgevingsvergunningen - Functiescheiding in proces

Vanuit onze werkzaamheden ten aanzien van de omgevingsvergunningen is, in tegenstelling tot wat in onze managementletter is opgenomen, naar voren gekomen dat de casemanager nog wel zelfstandig het hele proces van de aanvraag van een omgevingsvergunning kan doorlopen. Hierdoor bestaat een risico dat een casemanager een aanvraag van een kennis, familielid of bekende kan ontvangen en de ontvankelijkheidstoets niet of niet juist uitvoert. Bij het opstellen van de berekening van de leges wordt geen zichtbare inhoudelijke controle verricht door een tweede casemanager of de juiste onderdelen zijn ‘aangevinkt’ voor de automatische berekening van de leges. Wij adviseren om de afwegingen zichtbaar te documenteren en altijd een tweede toets te laten plaatsvinden.

4.5 BBV, WNT en SiSa

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2025 niet meer bedragen dan € 246.000 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is BDO als accountant wettelijk verplicht bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2025 van gemeente Twenterand niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2025 van gemeente Twenterand voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

SiSa-bijlage

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening 2025 genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2025. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden (zie ook paragraaf 5.2).

Gemeente Twenterand leeft de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) na.

Wij hebben vastgesteld dat gemeente Twenterand de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd. Wij hebben vastgesteld, op grond van de verkregen informatie in onze controle, dat de jaarrekening en het jaarverslag verenigbaar zijn en voldoen aan de eisen in het BBV voor de vorm en inhoud van het jaarverslag.

4.6 Belangrijke schattingsposten

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening, is dat het college schattingen moet maken. Bepaalde schattingen kennen een (additionele) schattingsonzekerheid en zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en doordat zij een hoge mate van schattingsonzekerheid vertonen. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de oordeelsvormingen en besluiten van het college bij het maken van de schattingen beoordeeld op indicaties voor mogelijke tendentie bij het college. In het hierna opgenomen overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt weergegeven of wij de schatting als conservatief, neutraal of optimistisch hebben aangemerkt.

POST IN DE JAARREKENING	BEDRAG (x € 1.000)	BEOORDELING HUIDIG BOEKJAAR	TOELICHTING SCHATTING
Waardering materiële vaste activa	99.563	●	De afschrijvingen worden bepaald op basis van de financiële verordening 2024, waarbij sprake is van gangbare afschrijvingstermijnen.
Winstneming grondexploitatie	1.525	●	De winstneming wordt bepaald aan de hand van de nog te realiseren kosten, opbrengsten en de realisatie (percentage of completion). Deze bevatten inherent onzekerheden. Op basis van onze beoordeling van de gehanteerde uitgangspunten en methodiek concluderen wij dat de schattingen neutraal en consistent zijn toegepast.
Voorziening riolering	7.999	●	De voorziening riolering bestaat uit het jaarlijkse saldo van de rioolheffing (opbrengsten minus begrote kosten) en de onttrekkingen voor vervangingsinvesteringen. De hoogte van de voorziening is daarmee afhankelijk van schattingen rondom kostenontwikkeling, investeringsplanning en heffingsopbrengsten. De schatting kwalificeren wij als neutraal.
Voorziening wethouderspensioen	4.398	●	De voorziening wethouderspensioen wordt jaarlijks bepaald op basis van een actuariële berekening, waarbij in 2025 een aanvullende dotatie heeft plaatsgevonden in verband met de voorgenomen overdracht naar het ABP per 2028. De totale extra dotatie van 20% ligt aan de bovenkant van de bandbreedte van 10-20% zoals aangegeven door de commissie BBV; de schatting kwalificeren wij als neutraal.
Overige voorzieningen	3.111	●	De overige voorzieningen, voornamelijk bestaande uit bovenwettelijk verlof en spaarverlof, zijn grotendeels gebaseerd op feitelijke opbouw van rechten en kennen daardoor een zeer beperkte mate van schatting.

5. Bijlagen

5.1 Onze opdracht en controle

5.2 Bevindingen SiSa-bijlage

5.1 Onze opdracht en controle (1/3)

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van gemeente Twenterand, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging. Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2025 van gemeente Twenterand aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij een goedkeurende verklaring afgegeven. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle zijn afdoende behandeld en onze controle is dan ook afgerond.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd.

De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.556.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 100.000 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid van de informatie in de WNT-verantwoording en de getrouwheid en rechtmatigheid van de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor de WNT en SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT- en SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Grondslagen financiële verslaggeving

De jaarstukken 2025 van gemeente Twenterand bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2025 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2025 (rechtmatigheidsverantwoording, balans met toelichtingen, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting inclusief taakvelden, de SiSa-bijlage en de overige bijlagen).

In het onderdeel 'programmaverantwoording' van het jaarverslag is informatie opgenomen over 'wat hebben we gedaan', 'wat hebben we bereikt' en 'wat heeft het gekost?' De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

5.1 Onze opdracht en controle (2/3)

Grondslagen financiële verslaggeving (vervolg)

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van gemeente Twenterand zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2025. In 2025 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente. Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van gemeente Twenterand en de baten en lasten in de jaarrekening.

Daarnaast vereisen zij van het college en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Controleaanpak

Onze controleaanpak is gebaseerd op een systeemgerichte en risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet, het bestaan en de werking van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijk materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad. Deze risico's betreffen:

- ▶ In onze controlestandaarden (NV COS) wordt expliciet het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers) als belangrijk te onderkennen theoretisch risico benoemd. Als accountant moeten wij in onze werkzaamheden hier specifiek aandacht aan besteden. Wij zijn van mening dat de mogelijkheden, om buiten de getroffen interne beheersmaatregelen invloed uit te oefenen op de in de jaarrekening gepresenteerde uitkomsten, beperkt zijn. Om het resterende risico te beperken beoordelen wij schattingsprocessen en bijzondere journaalposten in detail.
- ▶ Het risico op bewuste beïnvloeding door bestuur of management op overige zaken als gevolg van de uitkomsten van het NSOB-rapport (zie ook paragraaf 1.2)
- ▶ Gevolgen van ongeautoriseerde handelingen in het IT-systeem.
- ▶ De WNT-verantwoording voldoet niet aan de vereisten.

5.1 Onze opdracht en controle (3/3)

Onafhankelijkheid

Op basis van Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de ‘Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten’ (ViO), is vereist dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar de separate afstemming die heeft plaatsgevonden met de ambtelijke organisatie.

Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De controle ten aanzien van 2025 heeft meerdere tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor een verdere uiteenzetting daarvan verwijzen wij naar de betreffende afstemming.

5.2 Bevindingen SiSa-bijlage (1/3)

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. Gemeente Twenterand heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst. In onderstaande tabel zijn de te rapporteren bevindingen opgenomen:

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2025 in het kader van SiSa worden verantwoord. Per regeling is aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

STREKKING CONTROLEVERKLARING 2025				
Strekking controleverklaring getrouwheid (jaarrekening)		Goedkeurend		
Strekking controleverklaring rechtmatigheid (SiSa-bijlage)		Goedkeurend		
NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
C64	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen			
C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)			
D14	Specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertraging			
D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)			
E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023			
E120	Stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2025-2030			

5.2 Bevindingen SiSa-bijlage (2/3)

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2025			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) _gemeentedeel 2025			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2025			
G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2025			
G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2025			
G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2025			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025			
H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026			
J17	Realisatiestimulans			
J55	Aanpak energiearmoede			
J56	Regeling huisvesting aandachtsgroepen			
J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties			
J117 B	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren (SiSa tussen medeoverheden)			
J209	Meerjarige regeling voor huisvesting aandachtsgroepen			
J210 B	Meerjarige regeling specifieke uitkering Regeling flexibele inzet woningbouw (SiSa tussen medeoverheden)			
K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid			
M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne			

5.2 Bevindingen SiSa-bijlage (3/3)

Tozo

NR.	SPECIFIEKE UITKERING OF OVERIG	FOUT OF ONZEKERHEID	FINANCIËLE OMVANG IN €	TOELICHTING FOUT/ONZEKERHEID
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Fout		
SZW G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Fout		
SZW G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen _gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 2 gemeentedeel 2025	Fout		
SZW G4	Tozo 2 gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 3 gemeentedeel 2025	Fout		
SZW G4	Tozo 3 gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 4 gemeentedeel 2025	Fout		
SZW G4	Tozo 4 gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
SZW G4	Tozo 5 gemeentedeel 2025	Fout		
SZW G4	Tozo 5 gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_ gemeentedeel 2025	Fout		
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T_ gemeentedeel 2025	Onzekerheid		
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T gemeentedeel 2025	Fout		
SZW G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T gemeentedeel 2025	Onzekerheid		

Een andere kijk
op waarde

